

gågadens

geologi

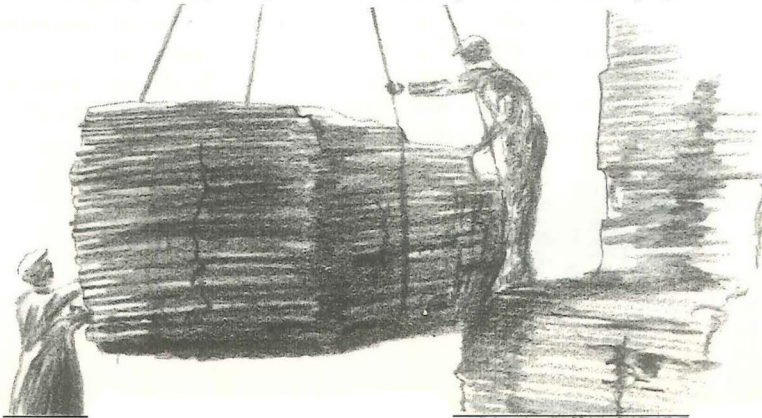
af mona hansen

Den mest "eksklusive geologi" i form af de smukkeste og flotteste bjergarter har vore handlende i vid udstrækning skaffet os til veje i form facadesten. Disse ofte polerede statussymboler indgår talrige steder som arkitektoniske virkemidler i krydret blanding med reklamer og udstillede varer og forekommer os som selvfølgeligheder, der på indkøbsturene ikke ofres mange blikke endsige tanker.

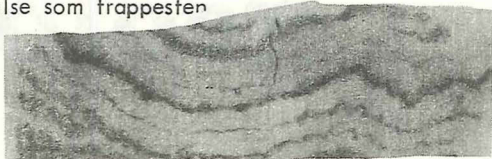
På de følgende sider inviterer VARV på geologitur i gågaden "Strøget" i København. På turen fra Kongens Nytorv til Rådhuspladsen ses et smukt udpluk af bjergarter fra det meste af Europa.

Det er ikke allé bjergarter, der kan bruges til facadesten. Fjeldgrunden må ikke være så opsprækket, at man ikke kan få tilpas store plader. Bjergarten må opfylde visse krav om brud- og trækstyrke. Den må være vejrbestandig og bestandig over for syrer og ikke mindst hundetis og endelig må den selvfølgelig være dekorativ. Heldigvis er der i alle bjergartsgrupper nogle, der opfylder disse krav, således at vi får et pænt udsnit af jordskorpen og de geologiske perioder i gadens facader.

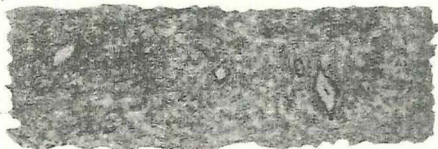
De aflejrede bjergarter - sedimenterne - er almindelige i form af sandsten (Nexø sandsten), kalksten (Fakse koralkalk og Ølandskalk med forstenede blæksprutter) eller travertin (=kildekalk). Blandt kalkstenene kommer også belgisk granit, som intet har med granit at gøre, men er en sort kalksten fra kultiden med store mængder hvide forsteninger. Her har vi et af de tilfælde, hvor den "kommercielle stenverdens" benævnelser rammer helt ved siden af geologernes. Mange kalksten forhandles også normalt som marmor, der geologisk set er en krystallinsk kalkbjergart.

Foldekædernes bjergarter - de krystallinske skifre - er vel dekorativt set de mest levende. Flammede og årede gnejser, og marmor, de flammede grønlig-gule og rødlig-serpentin-marmor-bjergarter, og den bløde klæbersten, hvor mineralet talk spiller den dominerende rolle. En meget populær sten er Altaskifer fra det nordligste Norge, der især har fundet anvendelse som trappesten

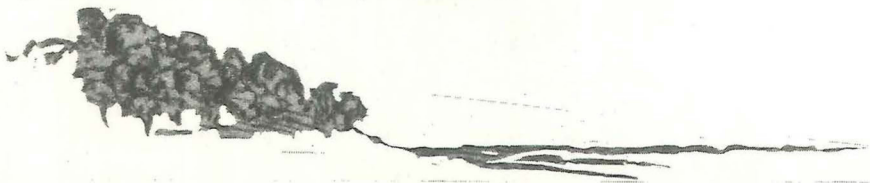
Vulkanernes produkter - lavabjergarterne - er knap så almindelige og er dem der lettest kan snydes med, idet den finkornede grundmasse er forholdsvis let at lave som kunstprodukt. De fleste "sorte basalter" er dog ægte nok og mange gange fra Færøerne. Enkelte steder forekommer den norske rhombeporfyr.

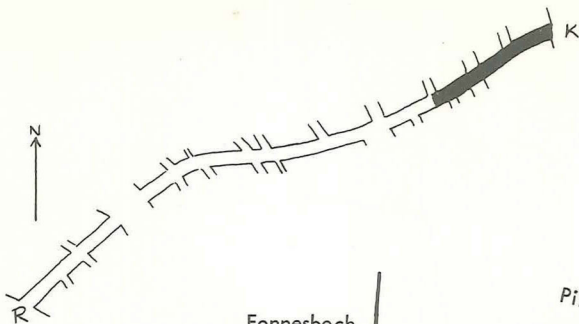

Dybets bjergarter - der ofte har været smeltede og er langsomt størknede og derfor grovkornede, er taknemlige facadesten. Her har vi de ægte graniter i et spektrum fra hvide over lyserøde og kødrøde til grå og næsten sorte. Bornholmske, norske og svenske graniter er særlig rigt repræsenterede. Syenitene (feldspat-bjergarter uden kvarts) er kendte i form af de norske larvikiter, der er sorte og grå og labradoriserende, det vil sige en slags perlemorsvirkning i feldspaten. "Blue pearl granite" - igen ikke nogen granit, men en syenit - er en særlig kostbar blå varietet. Tønsbergiten er en rød type som også nordmarkit.

Hver bjergart langs "Strøget" har sin særlige geologiske historie og fortæller om jordskorpen og de skiftende perioder. Men også selve "Strøget" er geologisk. Mellem Nytorv og Rådhuspladsen vandrer man i virkeligheden langs Litorinahavets gamle kyst (se side 2), og skråningen mellem Nytorv og Gammeltorv modsvarer Litorinahavets skrænter, der så mange steder ude i Danmark præger landskabet.

Fønnesbech
 solvågperidotit sokkel
 travertin inde og i indgangen
 Nikolaj plads
 dørkarme Varberggranit 27
 gulv travertin
 Opdalgnejs over indgangen A.C. Bang
 fra Østergade
 Færø-basalt, det sorte på facaden
 fransk travertin, facaden
 "belgisk granit", relief

Pilestræde
 42 Clara Væver travertin facade
 norsk klæbersten sokkel
 Georg Jensen lysgrøn serpentinmarmor
 Crome & Goldsmidt
 serpentinmarmor

serpentin er $Mg_3[(OH)_4Si_2O_5]$,
 et omdannelsesprodukt af magne-
 siumholdige mineraler.

Bremerholm:
 breccieret serpentinmarmor
 i gulvet et kunstigt konglomerat
 Marburger 17-19
 breccieret serpentinmarmor Dansk Design 11
 bredt dørtrin af solvågperidotit
 Aspø granit Brd. Andersen 7-9
 polerede søjler og den polerede facade
 travertin Vingresor 3
 travertin Italienske rejsebureau
 larvikit Elisabeth Arden 1
 Nobel

travertin er kalk afsat
 i lag af kilder

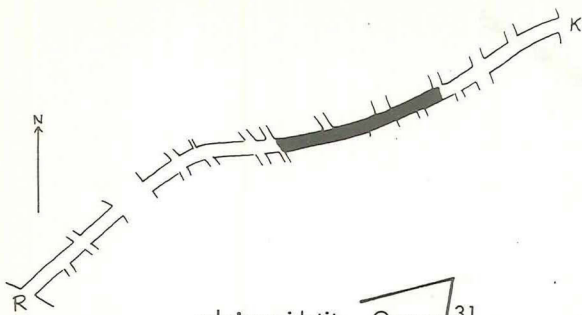
Bernikowsgade
 Breining travertin
 serpentinmarmor i kanten
 26 sort kalksten sokkel

Ny Østergade

Solvågperidotit er en vulkansk bjerg-
 art. De store, glimtende korn består
 af mineralet diallag. Bjergarten er
 særlig "hundefast".

Breccie er en knusningsbjergart

Kongens Nytorv

solvågperidotit Omega 31
 nexøsandsten Klostergården 29
 Nexøsandsten Handelsbanken 25
 travertin i dørkarme 23
 Færø-basalt indgang til Café
 diabas Julius Kopp
 serpentinmarmor facade Jac.Olsen 19
 solvågperidotit sokkel

mørk serpentinmarmor Nørgård 13

Amgørtorv

Højbro plads

Niels Hemmingsensgade

Hans Hansen brun kalksten

10 Illums bolighus diabas

4 Bing og Grøndal diabas
foldet marmor over vinduerne

Tønsbergit (rød larvikit)

Købmagergade

"belgisk granit" Asp Holmblad 61

"belgisk granit" Deres
Kolmårdmarmor Mouville 59

Nikolaj plads

breccieret serpentinmarmor Türck
sokkel af solvågperidotit

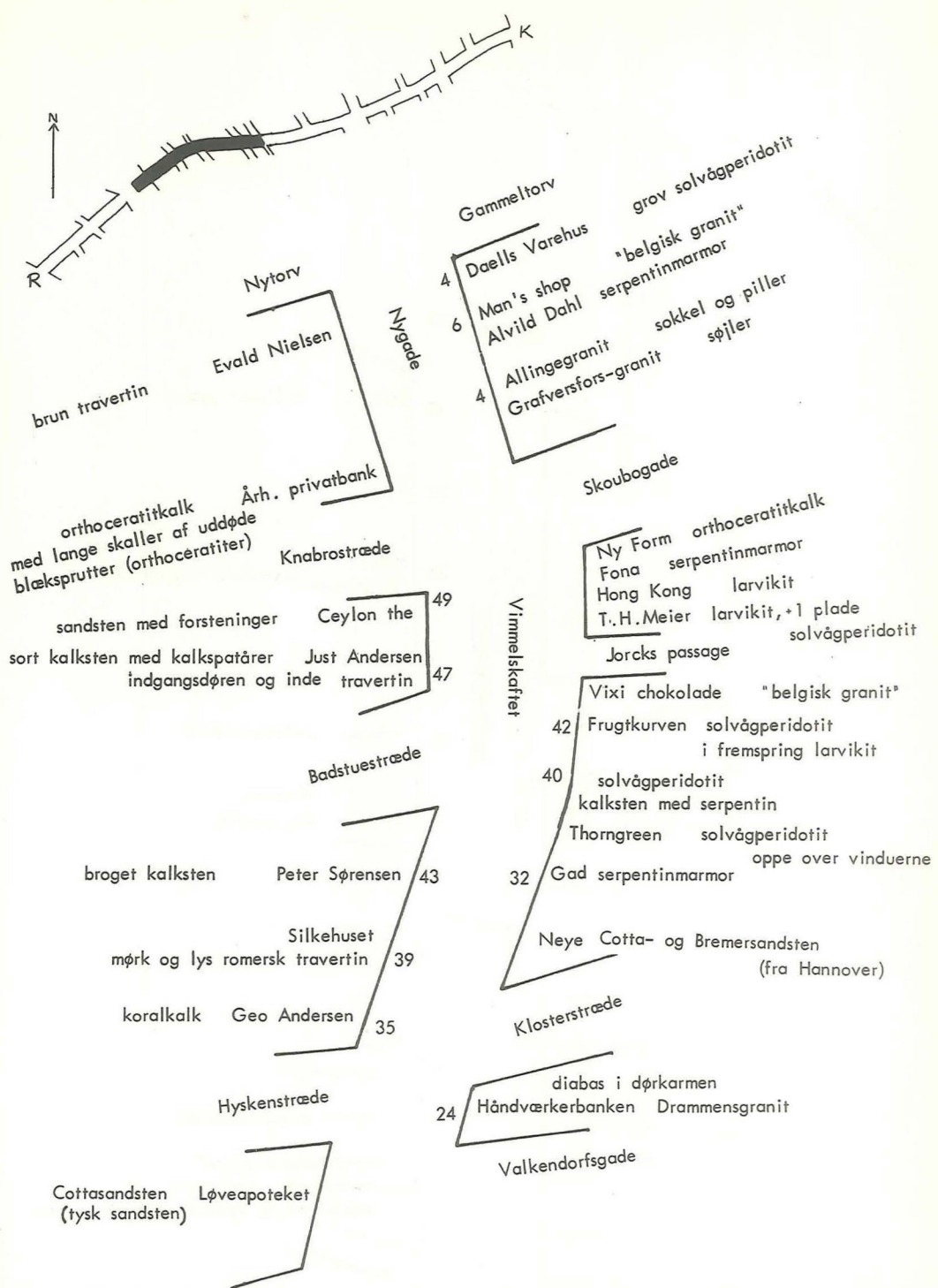
Holbech grov solvågperidotit

Illum:

Carara-marmor (italensk marmor) i porten
rätangranit sokkel
larvikit bånd på facaden
brun marmor øverste bånd

Pilestræde

brun travertin

Nytorv
Evald Nielsen

Nygade

4 Dælls Varehus
6 Man's shop
Alvild Dahl
4 Allinge-granit
4 Grafversfors-granit

grov solvågperidotit
"belgisk granit"
serpentinmarmor
sokkel og piller
søjler

orthoceratitkalk
med lange skaller af uddøde
blæksprutter (orthoceratiter)

Årh. privatbank
Knabrostræde

Skoubogade

sandsten med forsteninger
sort kalksten med kalkspatårer
indgangsdøren og inde

Ceylon the 49
Just Andersen
travertin 47

Vimmelskiftet

Ny Form orthoceratitkalk
Fona serpentinmarmor
Hong Kong larvikit
T.H.Meier larvikit, +1 plade
solvågperidotit
Jorcks passage

Badstuestræde

broget kalksten

Peter Sørensen 43

Vixi chokolade "belgisk granit"
42 Frugtkurven solvågperidotit
i fremspring larvikit
40 solvågperidotit
kalksten med serpentin
Thorngreen solvågperidotit
oppe over vinduerne
32 Gad serpentinmarmor

mørk og lys romersk travertin 39

Silkehuset

Neye Cotta- og Bremersandsten
(fra Hannover)

koralkalk Geo Andersen 35

Klosterstræde

Hyskenstræde

24 diabas i dørkarmen
Håndværkerbanken Drammensgranit

Cottasandsten
(tysk sandsten)

Løveapoteket

Valkendorfs-gade

